

ЗЛОЧИН У ЗАЛАЗЈУ И САСАМА – ОПШТИНА СРЕБРЕНИЦА

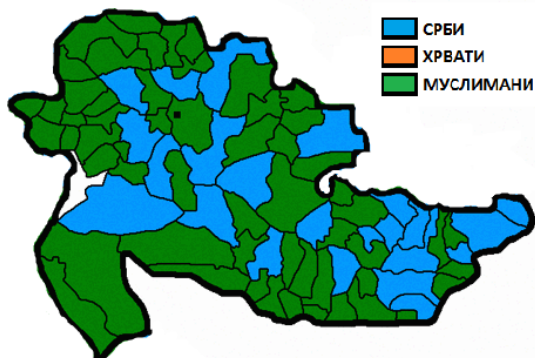
08.06. И 12.07.1992. ГОДИНЕ

ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ И ЕТНИЧКИ САСТАВ СТАНОВНИШТВА СРЕБРЕНИЦЕ

Општина Сребреница се налази у источном дијелу Босне и Херцеговине. Граничи се са општинама Братунац, Власеница, Рогатица и Вишеград. Површина општине износи 529,83 km². Општина је била састављена од 19 мјесних заједница: Брежани, Црвица, Гостиљ, Костоломци, Крнићи, Лука, Ораховица, Осатица, Подравно, Поточари, Радошевићи, Ратковићи, Сасе, Скелани, Скендеровићи, Сребреница, Сућеска, Топлица, Виогор. У овим мјесним заједницама су се налазила следећа насељена мјеста: Бабуљице, Бајрамовићи, Беширевићи, Блажијевићи, Бостаховине, Божићи, Браковци, Брезовице, Брежани, Бучиновићи, Бучје, Бујаковићи, Црвица, Чичевци, Димнићи, Добрак, Доњи Поточари, Фојхар, Гај, Гладовићи, Гођевићи, Горњи Поточари, Гостиљ, Калиманићи, Карачићи, Клотјевац, Костоломци, Крњићи, Крушев До, Кутузери, Лијешће, Ликари, Липовац, Лука, Љесковик, Мала Даљегошта, Међе, Михољевине, Милачевићи, Мочевићи, Ногачевићи, Обади, Опетци, Ораховица, Осатица, Осмаче, Осредак, Пале, Палеж, Пећи, Пећишта, Петрича, Подгај, Подосоје, Подравно, Постоље, Познановићи, Прибидоли, Прибојевићи, Прохићи, Пусмулићи, Рађеновићи, Радошевићи, Радовчићи, Ратковићи, Сасе, Скелани, Скендеровићи, Слатина, Сребреница, Староглавице, Сућеска, Сулице, Шубин, Токољак, Топлица, Урисићи, Велика Даљегошта, Виогор, Жабоквица, Жедањско.

Географски положај општине Сребреница

Резултати пописа становништва 1991. године

Према резултатима пописа из 1991. године у Сребреници је живјело 36.666 становника, националну структуру су чинили: Срби 8.315 (22,7%), муслимани 27.572 (75,2%), Хрвати 38 (0,1%), Југословени 380 (1,0%) и остали 361 (1,0%).¹ Срби су чинили већину у 23 насеља, муслимани у 57, а једно насеље је било ненасељено.

Резултати пописа из 2013. године, показују да у Сребреници живи 13.409 становника, националну структуру чине: Срби 6.028 (45,0%), Бошњаци 7.248 (54,0%), Хрвати 16 (0,1%) и остали и непознато 117

¹ Доступно на: <http://www.statistika.ba/?show=12&id=20567>, посјеђено 07.04.2021. године.

(0,9%). Срби чине већину у 29 насеља, а Бошњаци у 52.

Села Обади и Сасе се налазе у сјевероисточном дијелу општине Сребреница. Залазје је мањи заселак у оквиру села Обади, без конкретних података о броју становника у самом засеоку. Село Обади је површине 19,94 km². Према попису становништва из 1991. године, Обади су имали 590 становника, а национална структура је била сљедећа: Срби 453 (76,8%), муслимани 130 (22%),

Хрвати три (0,5%) и остали четири (0,7%). На попису из 2013. године, Обади су имали 167 становника и то: Срба 136 (81,4%), Бошњака 24 (14,4%), Хрвата два (1,2%) и осталих пет (3%). С друге стране, село Сасе је према попису становништва из 1991. године имало 538 становника, а национална структура је била сљедећа: Срби 82 (15,2%), муслимани 442 (82,2%) и остали 14 (2,6%). На попису из 2013. године Сасе су имале 55 становника, од тога: Срби 22 (40%), Бошњаци 31 (56,4%) и остали два (3,6%)².

Географски положај села Обади и Сасе у општини Сребреница

ОПИС ДОГАЂАЈА

Ратна дејства на подручју Подриња, која су почела у другој половини априла, нарочито су се разбуктала у јуну 1992. године. Општина Сребреница је, уз Братунац, била стјечиште најжешћих оружаних сукоба. То се највише одражавало на села која су окруживала само урбано језгро Сребренице, које је било центар снага тзв. Армије БиХ у овом крају. Почетком маја крећу напади припадника тзв. Армије БиХ на српска села Братунца и Сребренице. Као и у осталим српским селима и у Залазју су Срби држали страже у циљу заштите свог села. Међутим, често мјештани нису успијевали одбранити своја села од напада припадника тзв. Армије БиХ. Протјерани Срби из тих села су спас налазили у сусједним српским селима међу којима је и Залазје. Један од таквих примјера су становници села Гниона.

Анђелија Ракић, мјештанка Залазја, описује какво је стање било у селу тих дана: „Ја сам прије избијања ратних сукоба у БиХ живјела на свом породичном имању које се налазило у селу Залазје, општина Сребреница, гдје је било настањено само српско становништво. Живјела сам заједно са својим супругом Светозарем Ракићем (...), свекрвом и двоје дјеце. Због постојања опасности да ће то село бити нападнуто наши мушкарци су у ноћним сатима чували страже, а у мају 1992. године, у наше село су избјегли становници Гнионе, која је 6. маја 1992. године нападнута од стране тзв. Армије БиХ, којом приликом је село потпуно уништено, а становништво протјерано.“³

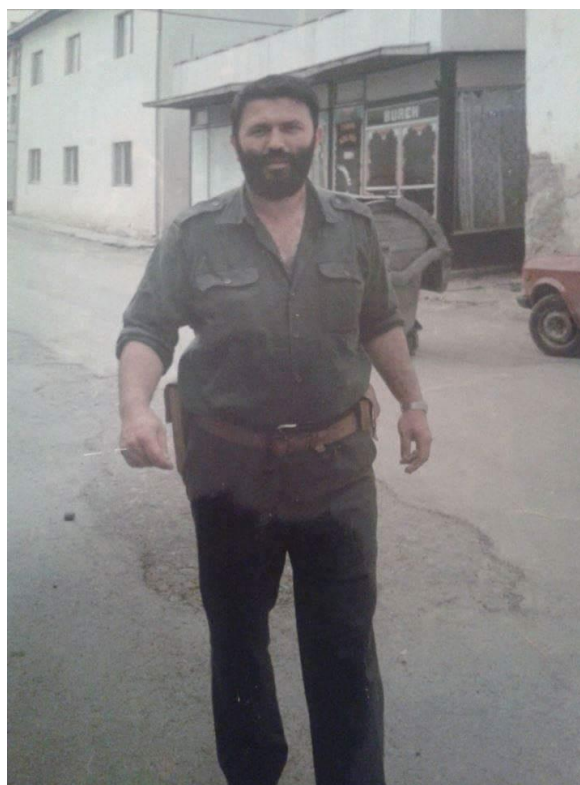
² Исто.

³ Записник о саслушању свједока Анђелије Ракић, ПС Сребреница, број: 12-1-6/02-459/05, од 12.10.2005. године.

Такође и Божана Симић говори о томе: „Ја сам прије почетка рата у БиХ живјела у селу Гниона, општина Сребреница, у нашој породичној кући са својим мужем Петром и своје троје малољетне дјеце. Дана 6. маја 1992. године је то село од стране јединица тзв. Армије БиХ из Сребренице потпуно уништено и попаљено, а становништво протјерано, па је тако мој муж избјегао у Залазје.“⁴

Поред наведених лица и Ружа Благојевић је била принуђена да, заједно са мужем Душаном, спас потражи бјежећи из свог села. „Ми смо иначе протјерани са свог имања које се налазило у селу Осредак, општина Сребреница, које је такође нападнуто од стране тзв. Армије БиХ и то 7. маја 1992. године којом приликом је наша имовина попаљена, а стока опљачкана, па смо ми тако избјегли на подручје општине Братунац, а мој муж Душан у село Залазје.“⁵

Злочин који је додатно улио страх међу српско становништво Сребренице било је убиство народног посланика Горана Зекића. Према наводима из Кривичне пријаве ЦСБ Сарајево⁶ и Извјештаја ЦБ Бијељина⁷ Горан Зекић, судија Основног суда у Сребреници и народни посланик, убијен из засједи која је била постављена у мјесту Видиковац, на путу од Сребренице према Залазју. О убиству Зекића свједочи Деливоје Сорак, који је критичног тренутка био сувозач Горану Зекићу, а они су требали да оду до Залазја да обиђу положаје српских територијалаца: „Кренули смо Горановим возилом марке `Лада – караван` бијеле боје. (...) Идући према Залазју, прошли смо кроз Видиковац који је муслиманско насеље (...). На самом изласку из Видиковца према Залазју, са лијеве стране пута, испод једног насипа отворена је ватра на нас. Прије отварања ватре имао сам осјећај као да је Горан видио засједу јер је дигао руку у висини главе као да би се заштитио. Ја сам тог тренутка осјетио неке тупе ударе по аутомобилу, као да пада град по истом. Чуо сам да је Горан у међувремену рекао `ох` или `ах` и у том тренутку возило је скренуло са пута и налетјело на насип гдје је се и зауставило.“⁸

Народни посланик Горан Зекић који је убијен у засједи, 8. маја 1992. године

⁴ Записник о саслушању свједока Божане Симић, ПС Сребреница, број: 12-1-6/02-469/05, од 17.10.2005. године.

⁵ Записник о саслушању свједока Руже Благојевић, ПС Сребреница, број: 12-1-6/02- /05, од 11.10.2005. године.

⁶ Кривична пријава, ЦСБ Сарајево, број: 15-1/02-КУ-38/93, од 25.05.1993. године.

⁷ Извјештај о учињеном кривичном дјелу геноцид и других кривичних дјела ратног злочина, ЦБ Бијељина, број: 12-02/4-230-163/05 и 140 од 09.02.2006. године.

⁸ Изјава Деливоја Солака, ЦСБ Сарајево, од 14.11.1992. године.

Исте вечери преостали Срби у Сребреници су осјећали угроженост и поједини су хтјели одмах напустити Сребреницу. Деливоје то описује: „Пошто је у међувремену међу људима већ настала паника, многи су хтјели истог тренутка да напусте Сребреницу да иду у правцу Братунца. Ја сам се са Милошем Миловановићем договорио да би најбоље било да се ту ноћ организујемо у Сребреници и да Сребреницу напустимо тек сутра ујутро, јер сам се бојао да су нам можда већ пресјечени путеви и да ту ноћ не би могли стићи у Братунац. Ту ноћ смо сви Срби заједно преспавали, односно преноћили, у горњем дијелу града у српском насељу, гдје смо организовали страже тако да смо Сребреницу почели напуштати тек сутра ујутро.“⁹

Занимљиво свједочење износи Горанова супруга, Мира: „Могу слободно да кажем да је мој супруг Горан почео бити политички прогоњен три или четири године прије рата. Прецизније речено муслиманске власти које су у Сребреници биле већинске, сматрале су га неподобним за обављање функције, зато што је Горан указивао на незаконит рад предсједника суда који је ишао на штету српског становништва. Мој супруг је стављао до знања да је свјестан да се у овим оквирима ради о економској присили над Србима и то у циљу исељавања преко Дрине. Памтим његове ријечи да су од Срба земљу куповали и Срби и муслимани док су муслиманске посједе могли једино муслимани купити. Оваквим својим ставовима стављен је на `списак за одстрел`. Посљедице тога осјећала су и Горанова дјеца Сјећам се кад је извјесни Мујо, који је радио у `Р.О. Сребреница ООУР Избор`, изјавио да ће главу мог најмлађег сина Немање одсјећи и на тацни донијети Горану.“¹⁰

Све је то утицало да се у породици Зекић осјети страх од надлазећих догађаја па је Горан супругу Миру са дјецом склонио из Сребренице већ 1991. године, а од почетка маја 1992. године његова породица је боравила код њиховог кума Небојше Васића у Љубовији. Управо је у Љубовији Мира сазнала за убиство супруга: „8. маја увече у дошли су кући мог кума Небојше у Љубовију Недељко Митровић из Братунца и и милиционер Драган Нешковић из Братунца да ме обавијесте да је мој муж убијен.“¹¹

Да су муслимани из Сребренице жељели да ликвидирају Горана Зекића видљиво је и из активности које је изводила тзв. ТО Сребреница: „Тежишне активности ове јединице до почетка борбених дејстава и напада српског агресора на град Сребреницу 18.04.1992. године огледа се у сљедеће: (...) – Праћење кретање и активности посланика СДС-а на челу са већ тада проглашеним војводом од Бирча Гораном Зекићем.“¹²

У Монографији 8. Оперативне групе 28. дивизије тзв. Армије БиХ у дијелу о 280. лблб Поточари стоји: „У том периоду извршен је велики број контра напада на непријатељске живе циљеве, а

⁹ Исто.

¹⁰ Записник о саслушању свједока Мире Зекић, Основни суд у Зворнику, број: КРИ 121/96, од 13.12.1996. године.

¹¹ Исто.

¹² Доступно на: <http://srebrenica-project.org/wp-content/uploads/2018/01/%D0%A0%D0%B0%D1%82%D0%BD%D0%B8-%D0%BF%D1%83%D1%82-8-%D0%9E%D0%93-28.%D0%B4%D0%B8%D0%B2%D0%B8%D0%B7%D0%B8%D1%98%D0%B5-%D0%90%D0%A0%D0%91%D0%B8%D0%A5.pdf>, посјећено 01.06.2021. године, стр. 89

најпознатија је 07.05.1992. године (диверзија на Видиковцу) и том приликом је пресјечена комуникација Братунац – Вољевица – Сасе – Сребреница, а у тој диверзији погинуо је вођа четничког покрета и предсједник СДС Горан Зекић.¹³

Колико је муслиманима значила ликвидација Горана Зекића види се из чињенице да је орденом *златни љиљан* одликован Османовић (Ибрахим) Реџеп, који је погинуо 8. маја 1992. године „у мјесту Видиковац – Сребреница, као војник, припадник одреда `Солоћуша` - Територијална одбрана Поточари.“¹⁴

Након убиства Горана Зекића већина Срба из Сребренице се иселила у Братунац или неко од околних српских села. Једно од њих је било и Залазје. Залазје је било изразито важна стратешка тачка, како за Војску Српске Републике БиХ, тако и за тзв. Армију БиХ, јер се село налазило на пет километара удаљености од Сребренице и из њега се контролисала путна комуникација према Сребреници. Први напад на Залазје је извршен 8. јуна 1992. године из правца Сребренице. Након што припадници тзв. Армије БиХ нису успјели да освоје Залазје поменутог датума, извршили су и други напад на Петровдан, 12. јула 1992. године.

У Кривичној пријави ЦЈБ Зворник¹⁵ се наводи да су 8. јуна 1992. године јаке муслиманске снаге извршиле напад на село Обади и заселак Залазје и том приликом запалиле 12 кућа у овим мјестима.

Свједок муслиманског напада на Залазје, 8. јуна 1992. године, је Љиљана Ракић: „Ја сам прије рата у БиХ живјела у селу Залазје, општина Сребреница, заједно са мужем Миодрагом и двоје дјеце у породичној кући, а у том селу је живјело само српско становништво. У мају 1992. године, од стране јединица тзв. Армије БиХ из Сребренице, попаљена су околна српска села, а 8. јуна 1992. године, од стране истих јединица, нападнуто је и село Залазје у којем сам се том приликом налазила. Приликом тог напада погинуло је осам лица, али се не могу тачно сјетити свих имена. Познато ми је за Лазаревић Достану и Станојевић Благоја који је заклан у непосредној близини моје куће, а више од пола села је попаљено. Након тог напада, ја сам напустила то село, али је у селу остао мој муж Миодраг да чува нашу кућу.“¹⁶

Поред ње и Анђелија Ракић описује напад припадника тзв. Армије БиХ на Залазје: „Дана 8. јуна 1992. године, у раним јутарњим часовима, наше село је нападнуто од стране војника тзв. Армије БиХ. Тог јутра сам заједно са Драгичевић Стаменом, Драгичевић Мирославом, Цвјетиновић Достаном, Симић Станком и Станојевић Станојком кренула преко шуме да се спасимо, јер се са

¹³ Доступно на: <http://srebrenica-project.org/wp-content/uploads/2018/01/%D0%A0%D0%B0%D1%82%D0%BD%D0%B8-%D0%BF%D1%83%D1%82-8-%D0%9E%D0%93-28.%D0%B4%D0%B8%D0%B2%D0%B8%D0%B7%D0%B8%D1%98%D0%B5-%D0%90%D0%A0%D0%91%D0%B8%D0%A5.pdf>, посјећено 01.06.2021. године, стр. 80

¹⁴ Monografija zlatni ljiljani i odlikovani pripadnici Armije R BiH 1992. – 1995., ZK Vojske F BiH, Sarajevo, 2000, стр.243

¹⁵ Кривична пријава, ЦЈБ Зворник, број: 12-6/04-230-КУ-87/94, од 24.06.1994. године.

¹⁶ Записник о саслушању свједока Љиљане Ракић, ПС Сребреница, број: 12-1-6/02-473/05, од 18.10.2005. године.

свих страна пуцало, чула се нека музика, а ја сам видјела да је већ запаљена штала власништво Ракић Љубе, као и кућа Јефтић Јефте. Приликом нашег бјежања, због јаке пуцњаве, ми смо легли на земљу и када смо устали видјели смо да је Цвјетиновић Достана мртва и да је највјероватније убијена из ватреног оружја. Ми смо њу ту оставили па смо се некако успјели извући до мјеста Сасе, а одатле до Братунца. Како ми је познато, приликом тог првог напада у селу Залазју убијени су поред Цвјетиновић Достане, која је тада имала око 40 година, и сљедећа лица: Грујичић Милован, Станојевић Благоје, Симић Драго и Зекић Радивоје, а један дио села је потпуно уништен.“¹⁷

Младен Вујадиновић је након муслиманског напада на Гниону избјегао у Залазје, међутим, недуго потом и Залазје је нападнуто, а о томе свједочи на сљедећи начин: „Пошто то село (мисли се на Гниону – примједба аутора) није имао ко да брани, сви становници села су се некако извукли кроз шуму те преко села Гостиљ дошли у српско село Залазје. (...) Тако сам ја са својом породицом као избјегло лице боравио у селу Залазје и оно је 8. јуна 1992. године, такође нападнуто од стране припадника тзв. Армије БиХ, али су становници тог села успјели одбити напад. Ипак, припадници тзв. Армије БиХ су уништили пола села и том приликом је погинуло пет, шест лица, али се не могу тачно сјетити која су то лица.“¹⁸

Бранислава Васиљевић из села Осредак је свједочила да су, након напада муслиманских формација на Чумавиће, у Осредак долазили Срби из Чумавића који су били присиљени да становнике Осретка убиједо да се предају. Међутим, становници Осретка то нису прихватили и одлучили су да се извуку из села, а након што су муслимани сазнали да су Срби отишли из Осретка, село су одмах запалили. „Жене и дјеца су отишла у избјеглиштво у Србију, а војно способни мушкарци, у цивилној гардероби, дошли су у село Залазје гдје је живјело српско становништво како би се то село сачувало од уништења. У пет часова ујутру 8. јуна 1992. године извршен је први напад на то село, којом приликом је убијено пет цивила, а међу њима и једна жена, а пола села је попаљено и уништено. Приликом тог напада погинуло је пет војника тзв. Армије БиХ који су остали у том селу, а муслимани су послали заробљеног становника села Чумавићи, Милоша Вујадиновића, који је био са видним модрицама, а запријеђено му је да ако се не изврши размјена или ако се он не врати да ће му бити убијена његова два малољетна сина. Тог дана није договорена размјена за становнике села Чумавићи, већ сутрадан, а извршена је на Жутом мосту.“¹⁹

У нападу на Залазје и Сасе, 8. јуна 1992. године, смртно је страдало девет лица српске националности. Причињена је велика материјална штета, али су припадници Војске Српске Републике БиХ успјели да одбију напад муслиманских формација. Међутим, овај напад био је

¹⁷ Записник о саслушању свједока Анђелије Ракић, ПС Сребреница, број: 12-1-6/02-459/05, од 12.10.2005. године.

¹⁸ Записник о саслушању свједока Младена Вујадиновића, ПС Сребреница, број: 12-1-6/02-456/05, од 11.10.2005. године.

¹⁹ Записник о саслушавању свједока Браниславе Васиљевић, ПС Сребреница, број: 12-1-6/02-460/05, од 12.10.2005. године.

својеврсна увертира у оно што ће се десити свега мјесец касније, на Петровдан, 12. јула 1992. године.

У Кривичној пријави ЦЈБ Зворник²⁰ као и у Извјештају ЦЈБ Бијељина²¹, наводи се да су на Петровдан, 12. јула 1992. године, муслиманске војне формације поново нападе на село Залазје и том приликом уништили преостали дио села. Осим Залазја, тог дана нападнути су засеоци Радоњићи и Ажлици.

Да су се напади на Залазје догодили 8. јуна и 12. јула 1992. године потврђено је и изјавама свједока - бивших припадника ТО Поточари који су извршили напад, а који су свједочили у предмету пред Судом БиХ против Изета Арифовића, Суада Смајловића и Амира Салиховића.²²

Детаљан опис поновљеног муслиманског напада на Залазје дао је један од преживјелих бранилаца села Радивој Остојић. Радивој је морао напустити своје родно село крајем маја, усљед јаког муслиманског напада, а уточиште је пронашао у Залазју: „Наиме, на Петровдан 12. јула 1992. године, налазио сам се у селу Залазје као избјеглица, гдје сам се склонио код комшија и познаника. То јутро био сам на стражи до четири часа ујутру. Око девет часова у селу се чула јака детонација, неко је утрчао у собу и рекао да муслимани нападају село, претходно га гранатирајући. Истрчао сам напоље и видим муслимани из правца брда зв. `Заник` надиру према селу. Из једног грма смрека видим петнаестак муслимана, на удаљености од мене око 200 метара, који пуцају у правцу села. У исто вријеме настаје пуцњава из правца брда зв. `Кварц`. Покушавамо прићи барикади коју смо направили ради одбране села, али ту нам бива рањен један мјештанин Залазја кога не знам. Од ватре из пјешадијског наоружања коју су отварали муслимани нисмо успјели прићи барикади ради одбране села.“²³

По отпочињању напада на Залазје у селу је завладала паника, а српски борци покушавају штитити одступницу цивилима. Како је то изгледало описује Остојић: „У селу је настао метеж, мјештани села Залазје и избјеглице покушавају наћи заклон. Пуца се на све стране. Након одређеног времена остао сам сам у гаражи јер сам штитио повлачење мјештана. Видим да цивилно становништво бјежи према кући неког Момчила. Ненаоружани мјештани села Залазја и из других села који су ту дошли у збјег видим да се концентришу око куће Момчила Радића, јер нам је ту била и веза. Испред куће видим да неко лежи мртав потрбушке, а касније сам сазнао да је то власник куће Момчило Ракић. Муслимани су до гараже гдје сам се склонио већ дошли на педесетак метара, отварајући убитачну ватру из стрељачког наоружања. Из гараже сам се у том моменту, ваљајући по земљи, пребацио до неког свињца одакле сам кроз један отвор отварао ватру по муслиманима који су већ прошли нашу барикаду. У том моменту отварајући убитачну ватру муслимани су ми оштетили пушку. Бацио сам је, а неко ми је добацио другу пушку па сам

²⁰ Кривична пријава, ЦЈБ Зворник, број: 12-6/04-230-КУ-87/94, од 24.06.1994. године.

²¹ Извјештај о учињеном кривичном дјелу геноцид и других кривичних дјела ратног злочина, ЦЈБ Бијељина, број: 12-02/4-230-163/05 и 140 од 09.02.2006. године.

²² Наведено према: Првостепена пресуда Суда БиХ у предмету против Изета Арифовића и других, број: S1 1 К 020519 16 Кrl, од 14.09.2018. године, стр.77

²³ Службена забиљешка – изјава Радивоја Остојића, СЈБ Братунац, од 16.06.1993. године.

наставио пуцати. Неко од муслимана је позвао свог саборца: `Мирза, гађај снајпером, ено их у свињцу. Ако не можеш снајпером удри зољом, јебем им мајку четничку.` Искочио сам из обора гдје се свиње хране, а тада је одјекнула детонација, али није погодила свињац него неколико метара испод свињца. Видоју Илићу, који је био до мене, од те детонације потекла је крв из уха, а имао је и других рана по тијелу. Тада настаје јака пуцњава. Почео сам да бацам бомбе јер су муслимани пришли на свега 30 метара од нас. Повлачимо се и утрчавамо у кућу чији је власник неки Драган²⁴. Ту затичем више рањеника. Способни бране кућу са прозора. Муслимани су већ из правца `Кварца` ушли у село. Оно мало способних људи што је остало у кући одлазе у правцу гробља да задрже муслимане како би се извукли рањени и погинули. Послије извјесног времена, не сјећам се тачно ко, али долазе двојица мјештана села Залазје и кажу да су сви изгинули на гробљу. Остало нас је мало. Доносимо одлуку да се повучемо према Ажлици. У том моменту имали смо много мртвих и рањених. У потпуном смо окружењу са свих страна. Нас неколико људи се распоређујемо у куће и одатле пружамо отпор. Са мном у кући је био један старији мјештанин и Видоје Илић из Гостиља. Понестаје нам и муниције. Старац који је остао са нама погођен је у предјелу плућа у ходнику куће кад је пошао да превије двојицу рањеника. У том моменту неко од муслимана је бацио бомбу у просторију гдје смо били, али сам се снашао кад је бомба пала поред мене, ухватио је и бацио према вани, међутим, она се одбија од прозора и рањава ме, а од крви не видим ништа. Видоје Илић онда баца своју бомбу напоље да би неутралисао муслимана који је убацио бомбу у кућу и у том моменту, кад се дим разишао, прилазим старцу који је претходно погођен у плућа да видим могу ли му шта помоћи, али видим да он умире. Од живих смо остали само Видоје и ја. Доносимо одлуку да се извлачимо. У другим просторијама било је још људи па смо се састали и закључили да се морамо пребацити у сусједну кућу. Са нама је био рањен у обје ноге Гојко Петровић. Превили смо га и оставили га ту јер нисмо га могли носити пошто смо се морали извлачити преко простора гдје је било немогуће носити рањеника. Рачунали смо да ћемо га касније моћи извући на врата. Прије извлачења отворио сам један прозор и осмотрио терен и видим да и напољу има наших мртвих. Сви су истрчали у сусједну кућу, а ја сам остао задњи. Гојку сам објаснио, а и њему је то било јасно, да га нисмо могли пењати преко неке терасе на спрату и он је рекао да `нема проблема, видим да не можете, идите извлачите се и дођите по мене`.²⁵

Спас у поткровљу куће потражило је неколико преживјелих Срба, а Остојић даје опис како је то изгледало: „Попео сам се уз мердевине у кући које смо тада морали повући за собом. С тим мердевинама смо се послужили да се спустимо у сусједну кућу. Кад смо дошли у сусједну кућу, која је била јако велика, прислонили смо мердевине и попели се на спрат куће, а затим поново са мердевинама смо успјели да доспијемо у поткровље куће. За собом смо затворили капак који је био између спрата и поткровља. У поткровљу смо се сакрили иза неког зида. Ту смо се сакрили. Било нас је укупно пет-шест. Настала је јака кукњава у селу, а од нас шест у поткровљу пет је било рањених. Муслимани су већ сасвим овладали селом. Неко од њих преко мегафона виче да се пуца по кући гдје су мислили да смо ми били. Пошто су муслимани рачунали да смо и ми побјегли пуцњава је престала. Међутим, мало затим поново је настала пуцњава по кући у којој смо се ми

²⁴ Мисли се на кућу Драгана Ракића.

²⁵ Службена забиљешка – изјава Радивоја Остојића, СЈБ Братунац, од 16.06.1993. године.

сакрили и метак рањава мене у кук. Вељко Васић ми је тог момента ставио руку на уста да не бих кукао. Напољу се стишава пуцњава и преко мегафона мулимани позивају да се покупе мртви и рањени и да се претресу куће. Неко од муслимана попео се на нешто у приземљу куће и доспио у поткровље, а онда одгурнуо капак који води у поткровље. Одоздо је провиривао и није нас онако рањене све видио. Својим људима је рекао да горе нема четника. (...) С обзиром на то да сам био тешко рањен са поткровља куће нисам ништа могао видјети, неко ме превио и последије тога се не сјећам ничега. Кад сам се пробудио било је већ касно. Мислио сам да је дошла помоћ. Нисам чак могао ни да се надишем. Нисам ни знао да су, док сам био у бесвјесном стању, муслимани запалили кућу и да ме онај дим и гареж гушио. Околне куће у селу Залазје су већ догоријевале. Неко од мало покретљивијих рањеника нашао је у поткровљу куће неке каблове и повезао их. Низ кабл смо се спустили из поткровља куће. С обзиром на то да сам био рањен, нисам се смио спустити низ кабл, али ме убиједио Видоје Илић да то урадим. Сишли смо опрезно према Ажлици и Сасама. Наишао сам на путу према Ажлици на један леш и видио сам да је заклан. У Ажлици гори неколико кућа и при пролазу неко од муслимана пуца на нас. У неком малињаку смо застали и одморили се, понеко и заспи. Око пола два по поноћи наилазимо на један мостић за који су говорили да је миниран, али немамо другог правца и опрезно један по један прелазимо преко њега. Изнад Саса смо наишли на наше страже па смо морали до јутра чекати у једном потоку. Наиме, посумњали смо да су муслимани заузели и Сасе па смо чекали да сване. Ујутро смо видјели наше возило које је било на Залазју приликом напада и опрезно смо пришли стражи и успоставили контакт са њима. Кад смо се састали са нашим у Сасама, од шест нас који смо остали живи, пет је било тешко рањених. Приликом напада муслимана на ово село изгинуло је скоро цијелокупно становништво, а остало је живо само 11 људи. Борба се водила цијели дан, све до првог сумрака. Муслимана је било јако много који су нападали наше село, а колико се ја сјећам нас је било око 40-60, не знам тачно.²⁶

У Кривичној пријави ЦЈБ Зворник²⁷ се наводи да су приликом напада на Залазје муслимани заробили неколико Срба и то Слободана Илића, Бранка Симића, Миодрага Ракића, Љубомира Ракића, Петка Симића, Миладина Тубића, Драгомира Вујадиновића, Ивана Цвјетиновића и Милисава Илића и потом су их одвели у Сребреницу и након неколико дана ликвидирали.

Јелица Илић, супруга Слободана Илића, је у свом исказу рекла да је са мужем живјела у породичној кући у Сребреници до почетка ратних сукоба, након чега су се иселили у Братунац, плашећи се да им се може нешто десити у Сребреници. „Мој муж је у Братунцу једно вријеме обављао послове судије за прекршаје, а иначе је радио у Сребреници као судија у Основном суду. Тај посао је обављао у Братунцу једно мјесец дана, а након тога је као војни обвезник упућен у село Залазје, које се налази у општини Сребреница у којем је живјело само српско становништво. (...) На православни празник Петровдан, 12. јула 1992. године, од стране тзв. Армије БиХ изведен је напад на Залазје, којом приликом је мој муж Слободан највјероватније заробљен и доведен жив у Сребреницу те на подручју Сребренице ликвидирао заједно са другим заробљеницима из

²⁶ Службена забиљешка – изјава Радивоја Остојића, СЈБ Братунац, од 16.06.1993. године.

²⁷ Кривична пријава, ЦЈБ Зворник, број: /3/02-230-120/95, од 27.07.1995. године.

села Залазје. Касније сам чула да је мој муж био у затвору који се налазио у згради иза Основног суда у Сребреници са осталим заробљеницима те да су ликвидирани на непознатом мјесту.“²⁸

Пред Судом БиХ се водио предмет против Насера Орића, између осталог, за убиство судије Слободана Илића, а у првостепеној пресуди²⁹ је, на основу исказа свједока, реконструисано шта се дешавало критичног дана у Залазју. Према изјавама учесника одбране Залазја, Миломира Лазаревића, Видоја Илића, Радивоја Остојића и Милана Јеремића, Суд БиХ је анализирао шта се заиста десило на Петровдан 1992. године у том селу. Свједоци су изјавили да су пружали отпор све док Залазје није опкољено од стране тзв. Армије БиХ, а тада се повлаче у кућу Драгана Ракића. Муслимани успијевају тек око 17 часова да овладају селом. „Саборци Слободана Илића, свједоци Видоје Илић и Милан Јеремић сагласно су изјавили да, док су се налазили сакривени на поткровљу куће Ракића, чули Насера Орића како се мегафоном испред куће обраћа својим војницима, честита им на освојеним мјестима, упућује им ријечи хвале те позива српске војнике да се предају. Након тога је, према сагласним изјавама свједока који су се те прилике крили на поткровљу куће Драгана Ракића и то Миломира Лазаревића, Видоја Илића и Милана Јеремића, услиједила предаја српских војника, након чега ови свједоци чују како присутни припадници тзв. Армије БиХ препознају, односно, поименично прозивају поједине заробљенике, а међу њима и Слободана Илића. Тако је свједок Милан Јеремић изјавио да је чуо да су се предали браћа Симић, Бранко и Петко, Драгомир Вујадиновић, Слободан Илић, Мијо Ракић³⁰, док је свједок Миломир Лазаревић изјавио да је чуо како је један Насеров војник повикао: `Господине Насеру, ево Слободана Илића, Мије Ракића, Симић Бранка, Симић Петка, Вујадиновић Драгомира, Илић Милицава и Тубић Драгомира, а свједок Видоје Илић навео је како је чуо довикивање: `Ево нам судије, сад ћемо ми њему судити.“³¹

Након предаје муслимани су тражили од заробљеника да дозову и остале Србе. О томе је свједочио Видоје Илић: „Видоје Илић је на главном претресу изјавио да је критичне прилике, пред кућом чуо галаму жамор војника тзв. Армије БиХ, неке неразговјетне разговоре, као и глас који преко мегафона говори: `Мијо, реци Србима да се предају`, а да би потом чуо глас Мије Ракића како говори: `Што нас је, то нас је`.“³²

Заробљени Срби су, потом, одведени у Сребреницу: „Миломир Лазаревић (је) изјавио како је чуо да је неко почео да туче Милицава Илића, а да је Насер Орић рекао: `Немојте га тући, ми нисмо четници, ми нисмо усташе, ми смо војска БиХ, њима ће судити војни суд`, те је изјавио да је чуо како је Насер издао наредбу да се заробљеници и наоружање стрпају у камионе и да се возе за Сребреницу. Сагласно томе, свједок Милан Јеремић је на главном претресу изјавио да је чуо како

²⁸ Записник о саслушању свједока Јелице Илић, ПС Сребреница, број: 12-1-6/02-463/05, од 14.10.2005. године.

²⁹ Првостепена пресуда Суда БиХ у предмету против Насера Орића и Сабахудина Мухића, број: S1 1 K 014977 15 Krl, од 09.10.2017. године.

³⁰ Мисли се на Миодрага Ракића коме је надимак Мијо.

³¹ Наведено према: Првостепена пресуда Суда БиХ у предмету против Насера Орића и Сабахудина Мухића, број: S1 1 K 014977 15 Krl, од 09.10.2017. године, стр. 39.

³² Наведено према: Првостепена пресуда Суда БиХ у предмету против Изета Арифовића и других, број: S1 1 K 020519 16 Krl, од 14.09.2018. године, стр.78.

се исти глас који се претходно представио као командант Насер Орић, путем мегафона обраћа припадницима тзв. Армије БиХ те да им говори да се заробљеници не дирају и да ће истима бити суђено у Сребреници.“³³

Кућа Драгана Ракића у чијем поткровљу су се скривали припадници ВРС

Заштићени свједок О2 у поступку против Изета Арифовића и других је описао детаљ одласка припадника тзв. Армије БиХ и заробљених Срба из Залазја ка Сребреници: „`Зулфо је то рекао кад смо сви били спремни, спаковани да идемо, он је рек'о да се и они (заробљеници) попну да иду са нама, јер, каже, може се десити да покушају побјећи ако буду ишли пјешке.` Према наводима свједока О2 у истом камиону поред возача Амира Салиховића, једног непознатог момка и Зулфе Турсуновића, који су сјели у кабини камиона, на каросерији су били свједок О2 као и још 15-20 припадника тзв. Армије БиХ. Свједок О2 истиче како су сви кренули према Сребреници, гдје се камион зауставио пред старом ПС.“³⁴

Оно што карактерише злочин над Србима у Залазју јесте велики број несталих лица која до данас нису пронађена. Неколико свједока наводи шта се десило са заробљеним Србима у Залазју. Један од њих је Омер Омеровић, који је у својој изјави рекао: „Што се тиче групе коју је чинило седам лица, а који су заробљени на Залазју, иста група је тада доведена у станицу полиције у Сребреници гдје је држана у затвору. У затвору су држани осам дана, а потом је наведена група камионом одведена у правцу Језера, односно према Јадру гдје је побијена.“³⁵

³³ Наведено према: Првостепена пресуда Суда БиХ у предмету против Насера Орића и Сабахудина Мухића, број: S1 1 K 014977 15 Krl, од 09.10.2017. године, стр. 40.

³⁴ Наведено према: Првостепена пресуда Суда БиХ у предмету против Изета Арифовића и других, број: S1 1 K 020519 16 Krl, од 14.09.2018. године, стр. 106.

³⁵ Службена забиљешка, ПС Братунац, број: 12-1-7/02-230-, од 03.09.2003. године.

Судија Слободан Илић, који је заробљен у Залазју, а потом одведен у Сребреницу и недуго затим ликвидиран

Станиша Орашанин, који је са супругом живио у својој породичној кући у Сребреници све до 7. фебруара 1994. године, када је посредством УНПРОФОР-а изашао из Сребренице, изнио је своја сазнања о заробљеним Србима у Залазју: „Муслиманска војска из Сребренице је из мјеста Залазје, на српски празник Петровдан, након заробљавања довела седам, осам или девет Срба. У Сребреницу су доведени живи. Чуо сам да је међу заробљеним био и судија из сребреничког суда Слободан Илић. Имена осталих заробљених и доведених са Залазја ми нису позната. У Сребреници се потом причало да су заробљени

побијени. Ко их је побио и гдје су сахрањени није ми познато.“³⁶

Михајло Вујадиновић је изгубио брата Милована приликом муслиманског напада на Залазје, а о томе свједочи: „Дана 12. јула 1992. године, муслиманске јединице су нападе српско село Залазје и том приликом је нестало мој брат Миленко³⁷ Вујадиновић, рођен 1948. године и од тада му се губи сваки траг, а такође тада су нестали и моји рођаци Драгомир Вујадиновић, Недељко, Душан, Душан Благојевић, Васо Вујадиновић и Бошко који је скоро пронађен и идентификован, Бранко Симић из Гнионе. Од једне особе у Сребреници сам сазнао да је она својим очима видјела 13. јула 1992. године, како из старог СУП-а изводе заробљена лица на Залазју, међу којима је она познала судију Слободана Илића, који је такође заробљен. Поред тих лица видјела је једног муслимана који је командовао и наређивао да се та лица натоваре на возило тамии и да су одвезени у доњи дио града према бензинској пумпи.“³⁸

Поменути Драгомир Вујадиновић је, са осталим заробљеним саборцима, у Сребреници био жив одређено вријеме по заробљавању. О томе свједочи његова супруга Милојка: „Како је мени познато, мој муж је са неколико заробљених Срба доведен жив, а то је сигурно истина јер се он мени након једно 15 дана од дана заробљавања јавио путем телефона у Србију у мјесто Кленак, на телефон моје комшинице и том приликом сам са њим кратко разговарала и добро се сјећам да је то био његов глас. Питао ме је `да ли имамо шта да једемо, како су дјеца`, а то је поновио неколико пута. На моје питање гдје се налази нисам добила одговор, а такође је и моја кћерка Драгица са њим разговарала и том приликом је он рекао `да буду добри`, те ни њој није рекао гдје се налази. Од тог дана ја за њега више ништа нисам чула нити ми је позната његова судбина, али претпостављам да је он највјероватније ликвидиран негдје на подручју општине Сребреница.“³⁹

³⁶ Службена забилешка, ЦБ Зворник, број: 13-02-/230-95, од 15.06.1995. године.

³⁷ Мисли се на Милована Вујадиновића.

³⁸ Записник о саслушању свједока Михајла Вујадиновића, ПС Сребреница, број: 12-1-6/02-432/05, од 21.09.2005. године.

³⁹ Записник о саслушању свједока Милојке Вујадиновић, ПС Сребреница, број: 12-1-6/02-464/05, од 13.10.2005. године.

Нестанак мужа и супруга Драгомира Вујадиновића оставио је велике посљедице по цијелу породицу Вујадиновић: „Моја породица, а нарочито дјеца су доживјела велике трауме због нестанка њиховог оца, а млађи син Миодраг је иначе био пуно везан за њега па када се то десило одбио је да разговара са било ким и то можда неколико мјесеци. Тада је имао 11 година, имао је проблема и у школи због тога, а то се касније одразило и на његов живот.“⁴⁰

Интересантно је и свједочење Милојке Симић, чији је муж Бранко био један од заробљених Срба у Залазју, а који је потом доведен у Сребреницу. Иначе, њен муж је 7. јула 1992. године, као припадник Војске Српске Републике БиХ, упућен у Залазје гдје је био командир минобацачке чете. „Познато ми је да је отишао на подручје села Залазје, а долазио је једно вече и рекао ми да ће са њима на Залазју бити исто као прошлог рата, јер је он тражио помоћ од тадашње Братуначке бригаде.“⁴¹

Милојка даље свједочи о својим сазнањима о судбини заробљених у Залазју: „Једном приликом сам разговарала са заробљеним војником тзв. Армије БиХ, који се зове Салих из Вољавице и он ми је том приликом рекао да је становао у згради преко пута старог СУП-а Сребреница и да је он лично видио плави камион са маскирном церадом и да је видио седам припадника ВРС и да је међу њима био мој муж Бранко Симић, те да су ти заробљени војници након неколико дана одведени у правцу Поточара.“⁴²

Дакле, као што се види из изјава свједока, заробљени Срби из Залазја су доведени у Сребреницу, у просторије СУП-а, а потом су одведени у плавом камиону ТАМ и ликвидирани.

Осим заробљених Срба из Залазја, тада је убијена и медицинска сестра Радивојка Рада Милановић. О убиству Радивојке Милановић говори Станиша Орашанин: „Такође се причало да је са заробљеним из Залазја у Сребреници том приликом убијена и медицинска сестра по имену Рада, која је до тада била запослена у Дому здравља у Сребреници. (...) Чуо сам да су Раду убили наводно јер је погрешно лијечила муслиманске рањенике у Сребреници.“⁴³

Омер Омеровић је, такође, изнио своја сазнања о убиству Радивојке Милановић: „Што се тиче медицинске сестре, која је радила у Дому здравља у Сребреници, она је 1992. године проведена у униформи кроз Сребреницу од стране војника из Сућеске, општина Сребреница. Народ Сребренице је плувао по њој. Не знам гдје је по убијању закопана, а убијена је. Тада је у Сребреници пукла прича да је она радећи у болници пацијентима муслиманима, умјесто инјекција давала дестиловану воду и то је као био разлог да је убију.“⁴⁴

Судбина неких српских заробљеника из Залазја је расвијетљена у поступку који је вођен пред Судом БиХ против Изета Арифовића, Суада Смајловића и Амира Салиховића. Првостепеном

⁴⁰ Исто.

⁴¹ Записник о саслушању свједока Милојке Симић, ПС Сребреница, број: 12-1-6/02-444/05., од 05.10.2005. године.

⁴² Исто.

⁴³ Службена забиљешка, ЦЈБ Зворник, број: 13-02/230-95, од 15.06.1995. године.

⁴⁴ Службена забиљешка, ПС Братунац, број: 12-1-7/02-230-, од 03.09.2003. године.

пресудом је утврђено да је Изет Арифовић „12. јула 1992. године, у поподневним часовима, након што је група заробљених цивила српске националности, међу којима: Бранко Симић, Петко Симић, Миодраг Ракић, Миладин Тубић, Иван Цвјетиновић, Недељко Глигић и Драгомир Вујадиновић, који су раније тог дана предали оружје, на каросерији камиона са завезаним рукама доведена из мјеста Залазје до зграде тадашње полицијске станице у Сребреници, попео се на задњу лијеву гуму камиона, узео пушку и наслонио је на страницу камиона и пуцао у једног од заробљених цивила српске националности, што је све за посљедицу имало повреду тјелесног интегритета цивила српске националности у којег је пуцао.“⁴⁵

Поред овога, суд је установио да је истог дана „након што је ранио једног од заробљених цивила српске националности доведених са свезаним рукама из мјеста Залазје, из просторије тадашње полицијске станице у Сребреници, изгуроа два Н.Н. мушкарца цивила српске националности тако што их је држао објема рукама и гуроа испред себе да би у једном тренутку од Н.Н. припадника оружаних снага тзв. Армије БиХ узео аутоматску пушку и пуцао рафалима у поменуту двојицу, након чега су њихова тијела натоварена на каросерију камиона, што је за посљедицу имало смрт два Н.Н. цивила српске националности.“⁴⁶

Суд Смајловић је осуђен да је истог дана из атоматске пушке пуцао у мртва тијела српских заробљеника која су се налазила на каросерији камиона. Из тога видимо својеврсно садистичко иживљавање над убијеним Србима из Залазја.

Скоро двије деценије послје убиства, тачније 29. августа 2010. године, пронађени су скелетни остаци девет убијених Срба из Залазја и медицинске сестре Радивојке. Скелетни остаци су ексхумирани на депонији у Залазју, а приликом ексхумације службеници Института за нестала лица БиХ су инсистирали да је ријеч о лицима бошњачке националности. Управо из тих разлога је Институт за нестала лица БиХ водио ексхумацију, а посмртни остаци су идентификовани у Тузли. Тада је утврђено да се ради о сљедећим лицима: Драгомир Вујадиновић, Слободан Илић, Недељко Глигић, Љубиша Глигорић, Миладин Тубић, Миодраг Ракић, Иван Цвјетиновић, Петко Симић, Бранко Симић и Радивојка Милановић.

⁴⁵ Првостепена пресуда Суда БиХ у предмету против Изета Арифовића и других, број: S1 1 K 020519 16 Krl, од 14.09.2018. године,

⁴⁶ Првостепена пресуда Суда БиХ у предмету против Изета Арифовића и других, број: S1 1 K 020519 16 Krl, од 14.09.2018. године

Депонија на којој су пронађени скелетни остаци убијених Срба из Залазја

Међутим, породице идентификованих Срба сумњају да су у Тузли нестали дијелови костију убијених. Слађана Глигић, чији је отац један од идентификованих, је изјавила: „Ја сумњам да су кости завршиле негдје друго, сигурно нису сахрањене. Шта се десило са посмртним остацима, не знам. Да ли се тиме желе прикрити трагови злочина или нешто друго, нажалост, немам доказе.“⁴⁷

Фотографије убијених који су ексхумирани у Залазју, 2010. године:

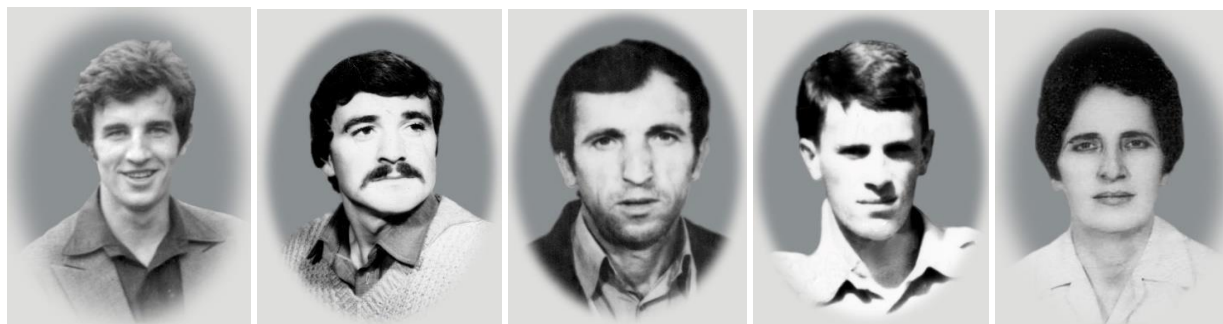
Слободан Илић

Недељко Глигић

Љубиша Глигорић

Иван Цвјетиновић

Петко Симић

Миладин Тубић

Бранко Симић

Драгомир Вујадиновић

Миодраг Ракић

Радивојка Милановић

⁴⁷ Доступно на: <http://91.222.7.144/hronika/bratunac-sahranjeni-srbi-ubijeni-u-srebrenici.html?alphabet=l>, посјећено 05.05.2021. године.

Епископ зворничко-тузлански Василије служи опијело, у цркви Покрова пресвете Богородице у Сребреници, пред сахрану пронађених посмртних остатака Срба који су нестали 12. јула 1992. године

Марија Јеремић, која је на Петровдан 1992. године у Залазју изгубила два сина, Марка и Радислава, свједочи да је тијело Радислава размијењено неколико дана након муслиманског напада на Залазје. С друге стране, тијело другог сина, Марка, до данас није пронашла, али износи следећи детаљ: „Морам напоменути да је приликом ослобађања Сребренице у кући, власништво оца Насера Орића, од стране Славише Јеремића и Горана Лазаревића, пронађена лична карта мог несталог сина Марка Јеремића и ту личну карту су они мени донијели.“⁴⁸

Копија личне карте Марка Јеремића, пронађена у Сребреници, 1995. године

Поред нестанка девет Срба, треба напоменути да су поједине посмртне остатке српских бранилаца Залазја, породице једва и препознале. Такав је примјер са тијелом Радислава Васиљевића. О томе је свједочио његов брат Бранислав, коме је осим Радислава, нестало и брат Радисав: „Што се тиче мог другог брата Радислава, он је након четири дана од напада на село размијењен са још петнаест погинулих и ја сам лично једва препознао свог брата и то на основу

⁴⁸ Записник о саслушању свједока Марије Јеремић, ПС Сребреница, број: 12-1-6/02-500/05., од 11.11.2005. године.

бурме која се налазила на прсту, а иначе је тијело било измасакрирано, као и паљено највјероватније лет-лампом, са мало гардеробе на себи.“⁴⁹

У нападима 8. јуна и 12. јула 1992. године причињена је велика материјална штета, односно уништена је сва непокретна имовина Срба у Залазју.

Злочини над Србима у Залазју нису стали у јулу 1992. године. Након враћања Залазја под контролу Војске Републике Српске, сродници и пријатељи убијених и погинулих у том селу на Петровдан су ишли на гробље на парастос жртвама, те је у једном таквом окупљању, 1994. године, на њих извршен напад од стране припадника тзв. Армије БиХ.

У Кривичној пријави ЦЈБ Зворник⁵⁰ се наводи да је 12. јула 1994. године, у организацији Савеза бораца Братунац, био организован парастос за жртве Залазја и да је њему присуствовало око 100 грађана. Поред њих, помену жртвама су присуствовала и тројица припадника УНПРОФОР-а из Сребренице. Док су се људи налази на гробљу, из непосредне близине са положаја тзв. Армије БиХ из Сребренице, испаљене су двије тромблонске мине које су раниле Милорада Станојевића и његову мајку Станојку Станојевић. Послије тога је настала паника међу окупљенима и народ се разбјежао са лица мјеста.

Милорад Станојевић је овако описао шта се десило: „Отишао сам 12. јула 1994 године на гробље у Залазје са мојом мајком како би посјетили гробове наших најмилијих, који су побијени у српском селу Залазје 12. јула 1992. године од стране муслимана. На Залазје смо, као и већина грађана - цивила, дошли аутобусом нешто мало прије десет часова. Док смо се налазили на гробљу, по народу су испаљене двије тромблонске мине. Том приликом, моја мајка и ја смо рањени. Мајку сам довукао до пута одакле нас је Момчило Цвијетиновић колима превезао до братуначког Дома здравља. Ја сам рањен у стомак и задржан сам у Болници у Зворнику до 15. јула 1994. године. (...) Народ на гробљу се потом разбјежао тражећи заклон. Мине су испаљене из муслиманског правца. (...) Иначе моја мајка, која је сада повријеђена, је 1992. године остала без ноге од гранатирања Братунца од стране сребреничких муслимана.“⁵¹

⁴⁹ Записник о саслушању свједока Бранислава Васиљевића, ПС Сребреница, број: 12-1-6/02-460/05, од 12.10.2005. године.

⁵⁰ Кривична пријава, ЦЈБ Зворник, број: КУ 105/94, од 20.07.1994. године.

⁵¹ Службена забиљешка Милорад Станојевић, СЈБ Зворник, од 19.07.1994. године.

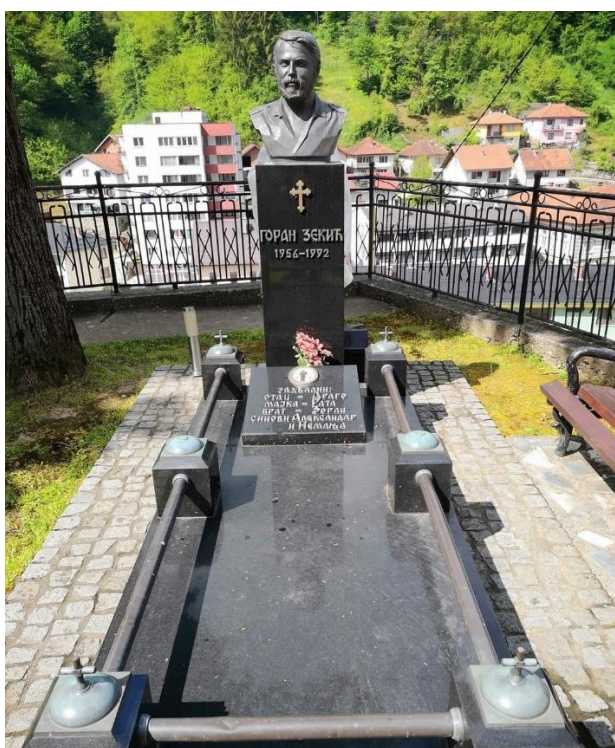
Помен страдалим Србима у Залазју

Треба напоменути да је Залазје све до јула 1995. године било линија раздвајања између Војске Републике Српске и тзв. Армије БиХ. Злочин у овом селу постао је један од симбола страдања српског народа овог краја. Тако се сваке године одржавају „Петровдански дани сјећања“ на све убијене српске цивиле и војнике из ширег рејона средњег Подриња.

У Залазју је подигнут споменик убијеним и погинулим Србима из овог села, а поред њега се налази споменик убијеним Србима из Залазје од стране усташа у Другом свјетском рату.

Споменик убијеним Србима из Залазја у Одбрамбено-отаџбинском рату и споменик убијеним Србима из Залазја у Другом свјетском рату

С лијева на десно: Фотографије са послјератних помена страдалим Србима из Залазја; Споменик на гробу Горана Зекића у порти цркве Покрова пресвете Богородице у Сребренице

ЖРТВЕ

У засједи 8. маја 1992. године, у мјесту Видиковац на путу Сребреница-Залазје, убијен је народни посланик Зекић (Драго) Горан, ID⁵²: 5744, рођ. 1956. године.

Горан Зекић

Према подацима Републичког центра за истраживање рата, ратних злочина и тражење несталих лица током напада на српска села Залазје и Сасе, 8. јуна и 12. јула 1992. године, убијено је 52 лица српске националности.

Табела Смртно страдали српски цивили и припадници Војске Српске Републике БиХ у Залазју и Сасама 8. јуна и 12. јула 1992. године

РБ	ID	Презиме	Име оца	Име	Година рођења	Датум страдања	Напомена
1.	6417	Благојевић	Слободан	Душан	1929.	12.07.1992.	Нестао.
2.	6490	Васиљевић	Радован	Радисав	1963.	12.07.1992.	Водио се као нестало. Скелетни остаци пронађени у Залазју, 14.12.2000. године, а идентификован 16.11.2012. године.
3.	6491	Васиљевић	Радован	Радислав	1965.	12.07.1992.	
4.	6492	Вујадиновић	Живојин	Бошко	1951.	12.07.1992.	
5.	8629	Вујадиновић	Живојин	Васо	1954.	12.07.1992.	Нестао.

⁵² ID представља број под којим се жртва налази у електронској бази Републичког центра за истраживање рата, ратних злочина и тражење несталих лица.

РБ	ID	Презиме	Име оца	Име	Година рођења	Датум страдања	Напомена
6.	488	Вујадиновић	Милован	Драгомир	1947.	12.07.1992.	
7.	6497	Вујадиновић	Васо	Душан	1940.	12.07.1992.	Нестао.
8.	6495	Вујадиновић	Славољуб	Милован	1944.	12.07.1992.	Водио се као нестао. Идентификован 27.01.2007. године.
9.	6493	Вујадиновић	Богдан	Недељко	1947.	12.07.1992.	Нестао.
10.	6421	Гиљевић	Милорад	Жељко	1970.	12.07.1992.	
11.	10381	Глигић	Десимир	Недељко	1948.	12.07.1992.	Водио се као нестао. Тијело ексхумирано 29.08.2010. године у Залазју. Идентификован 10.07.2012. године.
12.	8738	Глигорић	Никола	Љубиша	1962.	12.07.1992.	Водио се као нестао. Тијело ексхумирано 29.08.2010. године у Залазју. Идентификован 10.07.2012. године.
13.	6424	Гордић	Милош	Алекса	1955.	12.07.1992.	
14.	6425	Грујичић	Цветко	Јован	1954.	12.07.1992.	
15.	5865	Грујичић	Анђелко	Милован	1943.	08.06.1992.	
16.	6426	Грујичић	Игњат	Станоје	1946.	12.07.1992.	
17.	6420	Драгичевић	Тадија	Светислав	1949.	12.07.1992.	
18.	5870	Зекић	Јован	Илија	1955.	08.06.1992.	
19.	8637	Зекић	Загорка	Милан	1959.	12.07.1992.	
20.	19357	Зекић		Радивоје		08.06.1992.	
21.	889	Илић	Сретен	Милисав	1957.	12.07.1992.	
22.	6427	Илић	Милан	Слободан	1946.	12.07.1992.	Водио се као нестао. Тијело ексхумирано 05.04.2006. године у Залазју. Идентификован 26.06.2009.

РБ	ID	Презиме	Име оца	Име	Година рођења	Датум страдања	Напомена
							године.
23.	6429	Јеремић	Љубомир	Лука	1927.	12.07.1992.	
24.	6431	Јеремић	Ратко	Марко	1965.	12.07.1992.	Нестао.
25.	6432	Јеремић	Ратко	Радован	1963.	12.07.1992.	
26.	6430	Јеремић	Милош	Ратко	1969.	12.07.1992.	
27.	13517	Лазаревић	Малиша	Милован	1946.	12.07.1992.	
28.	6473	Лазаревић	Станко	Момир	1955.	12.07.1992.	
29.	6474	Павловић	Александар	Бранислав	1947.	12.07.1992.	
30.	6476	Петровић	Југослав	Гојко	1963.	12.07.1992.	Нестао.
31.	5866	Петровић	Илија	Мирко	1964.	08.06.1992.	
32.	6475	Ракић	Борисав	Драгомир	1957.	12.07.1992.	Водио се као нестао. Тијело пронађено приликом асанације терена 05.04.2006. године. Идентификован 28.10.2006. године у И.Сарајеву.
33.	1313	Ракић	Миодраг	Љубомир	1959.	12.07.1992.	Нестао.
34.	6480	Ракић	Момчило	Миле	1966.	12.07.1992.	Водио се као нестао.
35.	6479	Ракић	Љубомир	Миодраг	1959.	12.07.1992.	Водио се као нестао. Тијело ексхумирано 29.08.2010. године у Залазју. Идентификован 10.07.2012. године.
36.	6478	Ракић	Љубомир	Момчило	1949.	12.07.1992.	Нестао.
37.	6477	Ракић	Цвијетин	Светозар	1951.	12.07.1992.	Водио се као нестао. Тијело пронађено приликом асанације терена 05.04.2006. године.
38.	6481	Симић	Гојко	Бранко	1959.	12.07.1992.	Водио се као нестао. Тијело

РБ	ID	Презиме	Име оца	Име	Година рођења	Датум страдања	Напомена
							ексхумирано 29.08.2010. године у Залазју. Идентификован 10.07.2012. године.
39.	5867	Симић	Живко	Драго	1949.	08.06.1992.	
40.	1344	Симић	Гојко	Петко	1963.	12.07.1992.	Водио се као нестао. Тијело ексхумирано 29.08.2010. године у Залазју. Идентификован 10.07.2012. године.
41.	5868	Спајић	Драго	Срећко	1928.	08.06.1992.	
42.	5746	Станојевић	Михајло	Благоје	1940.	08.06.1992.	
43.	13612	Станојевић	Станко	Божо	1966.	12.07.1992.	
44.	6486	Станојевић	Војин	Миладин	1929.	12.07.1992.	
45.	8535	Стјепановић	Драгослав	Миленко	1944.	08.06.1992.	
46.	6487	Тодоровић	Радивоје	Мирољуб	1961.	12.07.1992.	Водио се као нестао.
47.	6488	Томић	Богољуб	Радивоје	1950.	12.07.1992.	
48.	6489	Тубић	Радо	Миладин	1955.	12.07.1992.	Водио се као нестао. Тијело ексхумирано 29.08.2010. године у Залазју. Идентификован 10.07.2012. године.
49.	8645	Ћетковић	Спасоје	Вукашин	1938.	12.07.1992.	
50.	5863	Цвјетиновић	Илија	Достана	1931.	08.06.1992.	Силована и убијена.
51.	6419	Цвјетиновић	Ранко	Иван	1953.	12.07.1992.	Водио се као нестао. Тијело ексхумирано 29.08.2010. године у Залазју. Идентификован 10.07.2012. године.
52.	6418	Цвјетиновић	Драгомир	Радинка	1951.	12.07.1992.	

Заједно са заробљеним Србима из Залазја у Сребреници је ликвидирана и Милановић (Радован) Радивојка, ID: 14106, рођ. 1937. године.

Радивојка Милановић

Фотографије убијених Срба у Залазју и Сасама, 8. јуна и 12. јула 1992. године:

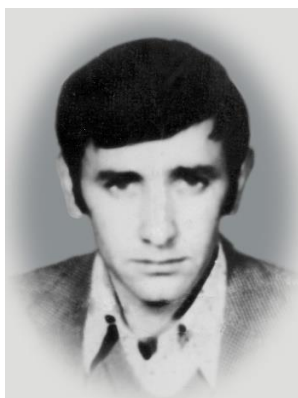
Душан Благојевић

Недељко Вујадиновић

Душан Вујадиновић

Васо Вујадиновић

Милован Вујадиновић

Драгомир Вујадиновић

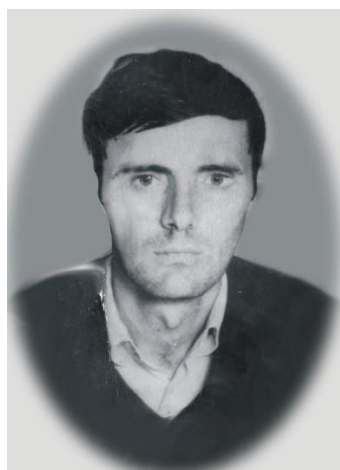
Бошко Вујађиновић

Радисав Васиљевић

Радислав Васиљевић

Јован Грујичић

Станоје Грујичић

Милован Грујичић

Љубиша Глигорић

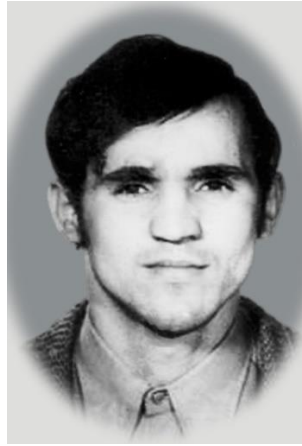
Недељко Глигић

Жељко Гиљевић

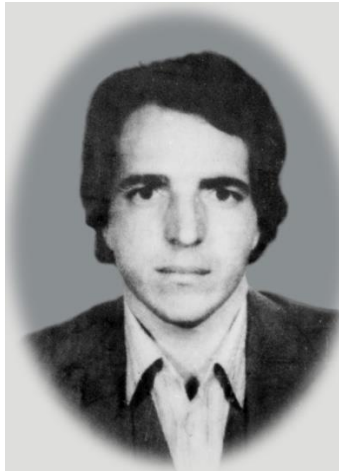
Алекса Гордић

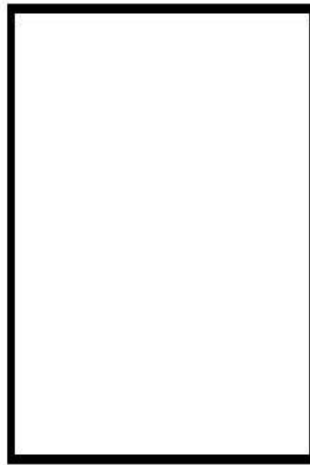
Светислав Драгичевић

Милан Зекић

Илија Зекић

Радивоје Зекић

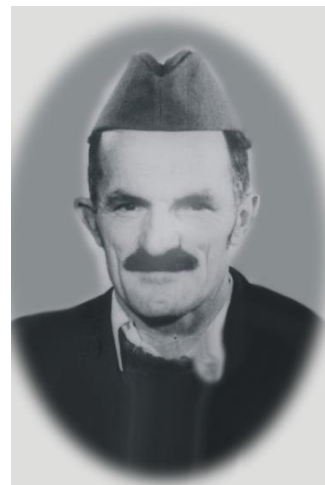
Милисав Илић

Слободан Илић

Марко Јеремић

Лука Јеремић

Ратко Јерemiћ

Радован Јерemiћ

Момир Лазаревић

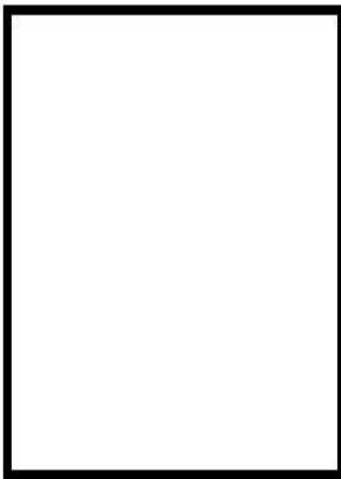
Милован Лазаревић

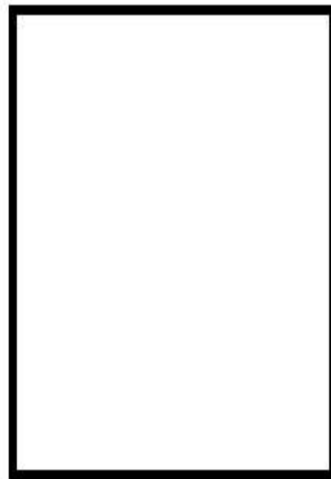
Гојко Петровић

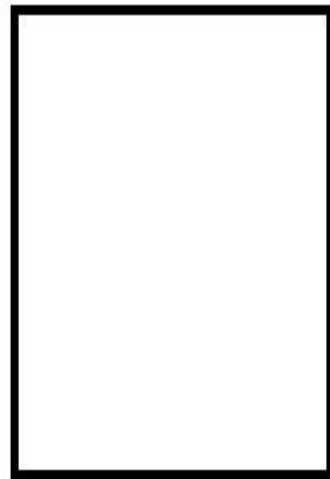
Мирко Петровић

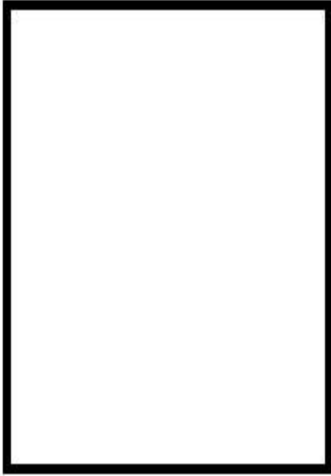
Бранислав Павловић

Љубомир Ракић

Момчило Ракић

Драгомир Ракић

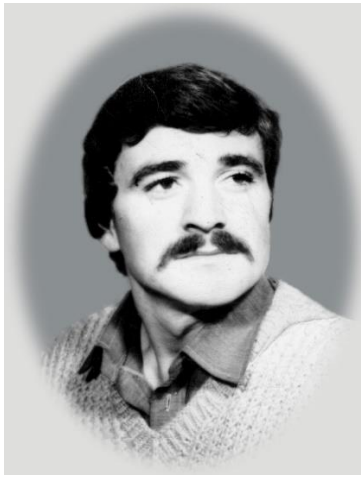
Светозар Ракић

Миодраг Ракић

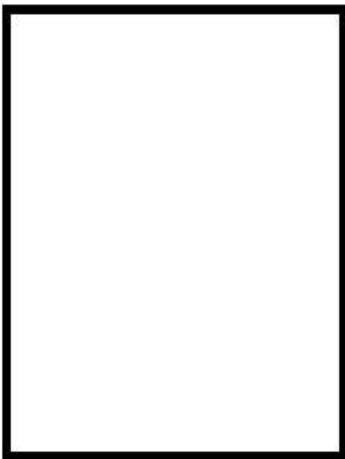
Миле Ракић

Бранко Симић

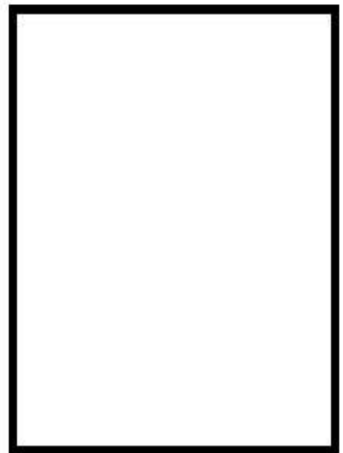
Петко Симић

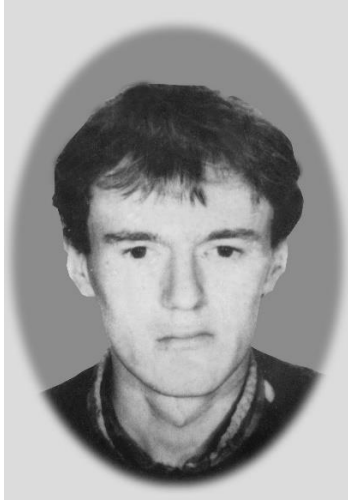
Драго Симић

Благоје Станојевић

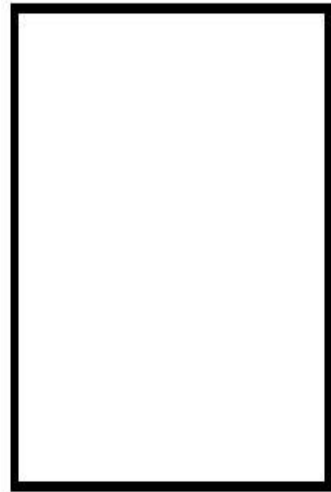
Миладин Станојевић

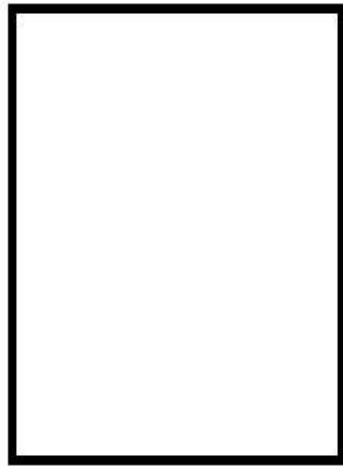
Божо Станојевић

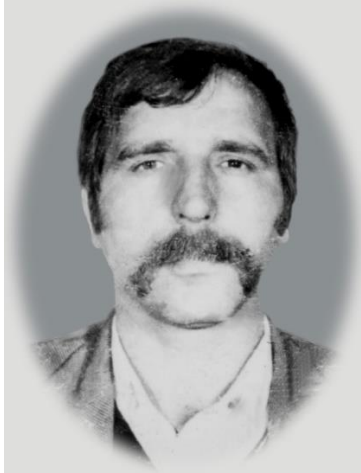
Миленко Стјепановић

Срећко Спајић

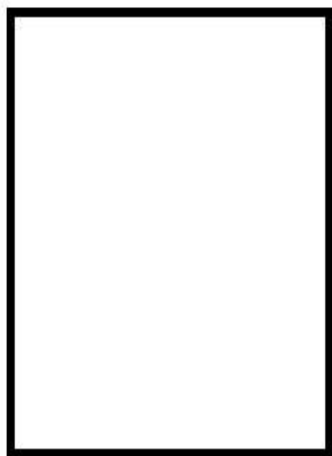
Мирољуб Тодоровић

Радивоје Томић

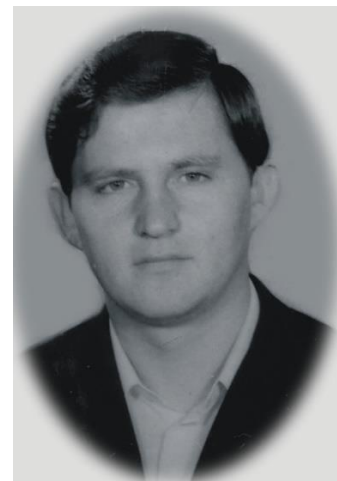
Миладин Тубић

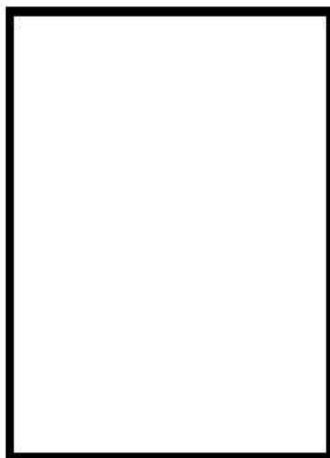
Вукашин Ћетковић

Радинка Цвјетиновић

Иван Цвјетиновић

Достана Цвјетиновић

Према подацима Центра, приликом напада на Залазје и Сасе, 8. јуна и 12. јула 1992. године, рањено је осам лица српске националности.

Табела Рањени припадници Војске Српске Републике БиХ у Залазју и Сасама, 8. јуна и 12. јула 1992. године

РБ	ID ⁵³	Презиме	Име оца	Име	Година рођења	Датум страдања	Напомена
1.	60989	Васић		Велисав	1962.	12.07.1992.	
2.	24649	Илић	Милош	Видоје	1937.	12.07.1992.	
3.	59897	Јевтић		Гојко		12.07.1992.	
4.	60998	Јеремић		Томо	1968.	12.07.1992.	
5.	60981	Митровић		Јовица	1958.	12.07.1992.	
6.	59012	Остојић	Миломир	Радивоје	1971.	12.07.1992.	
7.	60990	Петровић		Секула	1938.	08.06.1992.	
8.	60978	Стојановић		Миле	1970.	08.06.1992.	

НЕПРИЈАТЕЉСКЕ ВОЈНЕ ФОРМАЦИЈЕ КОЈЕ СУ УЧЕСТВОВАЛЕ У НАПАДУ

У нападима на села Залазје и Сасе учествовали су припадници тзв. Армије БиХ из Сребренице. Први напад који је извршен 8. јуна 1992. године припадници Војске Српске Републике БиХ су успјели да одбију, али су муслиманске формације извршиле други напад на Петровдан, 12. јула 1992. године.

⁵³ ID представља број под којим се жртва налази у електронској бази Републичког центра за истраживање рата, ратних злочина и тражење несталих лица.

ПРАВОСУДНИ ПРОЦЕСИ

МУП Републике Српске је поднио више кривичних пријава и извјештаја против осумњичених за злочин над Србима у Залазју и Сасама. Пред Судом БиХ вођен је поступак против Насера Орића за убиство судије Слободана Илића. Првостепеном пресудом, од 9. октобра 2017. године, Суд БиХ је ослободио Насера Орића за наводе оптужбе о убиству судије Слободана Илића због недостатка доказа.

Поред суђења Насеру Орићу, вођен је и поступак против Изета Арифовића, Суада Смајловића и Амира Салиховића за злочине над заробљеним Србима из Залазја и за злочине над Србима у Ратковићима. Тужилаштво је теретило Изета Арифовића да је 12. јула 1992. године, након заузимања села Залазје код Сребренице и после довођења српских заробљеника у Сребреницу, а међу њима су: Бранко Симић, Петко Симић, Миодраг Ракић, Миладин Тубић, Иван Цвјетиновић, Недељко Глигић и Драгомир Вујадиновић, пуцао из пушке на заробљенике који су били везани и том приликом ранио једног заробљеника. Такође, оптужница га је теретила и да је два Н.Н. српска заробљеника извео из Полицијске станице Сребреница, а затим пуцао у њих и убио их. Првостепеном пресудом Изет Арифовић је проглашен кривим за наведена дјела и изречена му је затворска казна у трајању од десет година. Током жалбеног поступка оптужени Арифовић је преминуо те је поступак против њега обустављен.

Поред њега, Суад Смајловић је био оптужен да је, 12. јула 1992. године, пуцао у два мртва тијела српских заробљеника и на тај начин скрнавио тијела убијених. Првостепеном пресудом он је за то дјело проглашен кривим и изречена му је казна у висини од једне године и два мјесеца. Међутим, тужилаштво је уложило жалбу на висину казне и у другостепеној пресуди Суд БиХ је ту жалбу и уважио и повећао казну Смајловићу на три године затвора.